

Affirmation

Finn Janning

WP 6/2004

MPP Working Paper No. 6/2004 ©

August 2004

ISBN: 87-91181-75-5

ISSN: 1396-2817

Department of Management, Politics and Philosophy

Copenhagen Business School

Blaagaardsgade 23B

DK-2200 Copenhagen N

Denmark

Phone: +45 38 15 36 30

Fax: +45 38 15 36 35

www.mpp.cbs.dk

Af Finn Janning

Affirmation

Om negligeringen af det virtuelle

Den der hævder at kritik er produktivt udelukker naturligvis at vedkommende kunne tage fejl. Fejltagelsen imødegås af at kritikere ofte hævder at manglende produktivitet er det samme som at noget partout må være kritisabelt. Ingen kritik finder sted uden en sløj produktivitet og omvendt. Dette er imidlertid en meget mangelfuld antagelse. Imens en god produktivitet ikke skaber grobund for en kritik, betyder en manglende produktivitet ikke nødvendigvis at noget er kritisabelt. En manglende produktivitet kan også skyldes at iboende elementer endnu ikke er blevet affirmeret, hvorved noget andet kunne virkeliggøres. Hvis noget skal virke produktivt er en affirmation en nødvendighed, mens en kritik kun er en mulighed.

Det virtuelle er noget ”som er til stede som en mulighed”, men som endnu ikke har vist sig aktiv; en *potentialitet*. En hvilken som helst begivenhed besidder ”en immanent kraft eller mulighed”, som endnu ikke er blevet virkeliggjort (*Gyldendals Fremmedordbog*).

Den franske filosof Gilles Deleuze har for alvor sat det virtuelle på dagsordenen i stedet for at tale om det mulige. I hans bog om Bergson skriver han: ”The possible has no reality (although it may have an actuality); conversely, the virtual is not actual, *but as such possesses a reality.*”¹ Det mulige er det som enten realiseres eller som ikke realiseres, hvilket sker gennem lighed eller begrænsning. Det mulige kan derfor sagtens indeholde flere elementer end hvad der rent faktisk er realistisk. Modsat behøver det virtuelle ikke at blive realiseret, men derimod aktualiseret eller virkeliggjort. Det virtuelle eksisterer, men er endnu ikke virkeliggjort. Måden hvorpå noget aktualiseres sker gennem diversitet og skabelse. Dette betyder at skal noget blive aktualiseret, så må det virtuelle producere sine egne tråde af aktualiseringsmuligheder. Deleuze hævder at evolution er aktualisering og at aktualisering er skabelse (ibid.: 98). Denne evolutionære bevægelse sker ikke i forlængelse af en homogen retlinethed. Snarere sker en evolution fra en virtualitet og dennes heterogene linier af aktualisering.

¹ G. Deleuze (1991): *Bergsonism*, p. 96. Zone Books.

Hvis verden var pæn og stabil så ville vi være tavse, idet intet nyt ville blive til. Vi ville kede os ihjel i det samme navns evindelige gentagelse. Der eksisterer derimod en pluralitet af verdener der ikke kan affirmeres i én bestemt retning. Mange forskellige former for orden kan finde sted og blive til.

De forskellige divergerende linier, der aktualiserer det virtuelle, skaber ikke et lukket hele eller bevæger sig imod et givent mål. Dette ville forudsætte ideen om én orden eller ét mål. Derimod handler det om at aktivere de kvalitative forskelle og ikke alene fokusere på kvantitet. Ofte perciperes verden ud fra nogle veldefinerede kategorier, hvorved der søges efter ligheder eller begrænsninger i forhold til tidligere erfaringer. Såfremt verden er *mere* eller *mindre* rigtig, hvem skal så afgøre hvad der er mere eller mindre?

Det virtuelle bliver kun aktualiseret ved at den enkelte bevæger sig fra fortiden ind i nutidens mulige sammenstød. Dette kræver at vi tillader os selv at være ydmyge og nysgerrige, hvorved vi forlader et territorium præget af antagelser og fordomme til fordel for et andet. Langsomt og tålmodigt optegnes nye punkter hvorfra vi kan bringe mening til samtiden.

Et problem skal altså ikke angribes som var der kun én løsning herpå. Snarere skal problemet være det som aktiverer os til at optegne et nyt territorium, en ny mulig fremtid. Affirmation handler om at skabe tiltro til en verden der ikke kan give os nogle garantier baseret på sikker viden eller ideologier. Det er en tiltro til verden og hvad denne end måtte tilbyde. Al for ofte kritiseres noget, fordi det ikke passer ind i kritikerens antagelser om hvad der er rigtigt eller forkert. Herved negligeres muligheden for at andre udveje kunne blive til. Man kan derfor sige at affirmation, som approach er bundet til en mangfoldig logik, idet livet er et eksperiment hvis endelige udfald vi aldrig kan foregribe.

Nogle eksempler fra debatten omkring hele Irak problematikken kan illustrere denne negligeret af det virtuelle, at noget kan åbne op for andre måder at tænke, føle og leve på.

1. *ALTERNATIVETS FRAVÆR*²

Amerikansk politik er på mange måder paradoksal; fx når præsident Bush kræver standarder og reformer fra verden, uden selv at kunne og ville levere samme. Men med det in mente, så er den europæiske kritik heraf ikke altid lige saglig.

Forskellen mellem amerikansk og europæisk politik er en forskel mellem en pragmatisk versus en idealistisk tilgang. I Europa mener vi at sandheden skal afdækkes ved at kigge tilbage, hvorimod USA, med deres kortere historie, mener at sandheden er at finde i fremtiden. Sagt anderledes: for amerikanere findes sandheden i det endnu ikke virkeliggjorte. Dette betyder at amerikansk politik er villig til at betale en høj pris for at implementere forandringer, fx at skabe grobund for demokrati i Mellemøsten. Europa er tilsyneladende mere fokuseret på omkostningerne, hvad enten det er civile irakere eller amerikanske soldater der lider, end hvad der skabes. Omkostninger kan være nødvendige for at skabe en bedre fremtidig verden. Men ikke alle er villige til at betale prisen.

Det er blevet en truisme at påpege præsident Bushs begrundelser for en intervention i Irak som værende ufornuftige. Dette til trods er det dog svært ikke at medgive at Mellemøsten er et ragnarok. I Mellemøsten og specielt i Irak foregår der tortur, vi som medmennesker ikke kan acceptere: Saddam Husseins livs-undertrykkende regime; manglende uddannelsessystem, manglende ytringsfrihed, manglende sundhedsvæsen samt en voksende uvidenhed om vesten. Under sådanne forhold er der rig mulighed for at nogle få muslimer glemmer alt om tolerance og accept. En voksende mangel omkring hvad et liv også kan rumme af muligheder finder sted.

Løsningen er, ifølge amerikanerne, at der i Mellemøsten må ske en revolution indefra. Spørgsmålet er blot: hvem skal initiere denne? Hvem kan og tør råbe højt i Mellemøsten, hvor de hylder deres intellektuelle ved at spærre dem inde, hvor regimer stiltiende hylder nogle Mullahers destruktive læsning af Koranen og efterfølgende hjernevask af unge arabere, finansieret af de enkelte landes styre? Situationen er kritisk. Amerikanerne frygter at dette

² Uddrag heraf er tidligere bragt i Politiken den 13. november, 2003

ender i en krig mellem civilisationer, modsat en mere favorabel modstand indefra foretaget af muslimerne selv.

Måske er amerikanernes intervention forkert. Måske er Saddam Hussein den rygende pistol, en masseødelæggende svulst alle vil være bedre foruden - mest af alt den irakiske befolkning. Måske. Men i Europa håber vi blot på at svulsten forsvinder af sig selv; faktisk kritiserer vi mere amerikanerne for deres mangler og arrogance, deres olieinteresser, deres selvbestaltede rolle som verdens-politimand, osv., hvilket alle er gode begrundelse for ikke at blive involveret, end vi selv producerer løsningsforslag.

Til trods for europæernes selvpriste idealer, som tilsyneladende kun virker *indenfor* EU muren, så var 15 af de 19 flykaprere den 11. september bosat i Europa. Integration er et ideal i Europa men har aldrig været praksis. Hvis der er en grund for at Mellemøsten at hader Vesten, så skyldes det mere Europa end USA, men heldigvis er de i Mellemøsten *også* uvidende om dette! Vi lever i en globaliseret verden hvor vi *bør* være lige så interesseret i irakere som i svenskerne. Ville Danmark fx acceptere en Saddam Hussein som minister i Sverige? Hvis ikke, hvorfor skulle Hussein så være god nok til Irak.

Ovennævnte er ikke lovprisning af amerikansk udenrigspolitik, men derimod et opråb til Europa og Danmark om at skille os af med den ideologiske arrogance, som resulterer i handlingslammelse. Europa skal i stedet for involvere sig ved at rejse sig fra den magelige sofa og kigge udover EU muren for at indse hvor umenneskeligt det vil være blot at sætte sig ned igen. Europa skal være med til at skabe en bedre verden (kritik uden alternative forslag for skabelse er en plage).

2. FRYGTENS IBOENDE MULIGHEDER

De seneste ugers voldsomme opblussen af konflikten i Irak, herunder specielt diverse oprørsgruppers kidnapning af udlændinge, har fået mange landes ministre til at opfordre dets borgere til at forlade Irak. Dette betyder at civile nødhjælpsarbejdere og koalitionen styrker

begynder at vende blikket mod hjemlandet af frygt for at lide menneskelige tab. Frygten er forståelig, men spørgsmålet er om løsningen er at trække sine borgere ud af Irak.

De tiltagende kidnapninger har, om muligt, gjort Irak til et endnu mere farligt land at befærde sig i. Hvad skal de forskellige nationer som har borgere i Irak gøre? Trækker de nødhjælpsarbejdere og soldater ud af Irak sender de det signal at terror og trusler virker. Gør de derimod intet, risikerer de at uskyldige mennesker mister deres liv. Situationen synes uløselig, som et valg mellem to jævnbrydige ubehageligheder.

De fleste er nok tilbøjelige til at tilslutte sig den sidste løsning: at opfordre folk til at komme hjem, for at undgå unødige lidelser og død. Selvom forståelse for frygten er stor, så mener jeg er dette ikke den rigtige løsning. Uden at jeg vil berøre krigens manglende legitimitet (der konstant får ridser i lakken, som vores indsigt i beslutningsgrundlaget ruller ud), så stiller den nuværende situation et nyt og presserende spørgsmål: hvordan skal nationer reagere på trusler, på terror?

Det er et valg mellem to muligheder. Enten et *reaktivt* valg hvor nationer vender oprørsgruppernes metoder og Irak ryggen. Eller at se de forskellige trusler som en mulighed for at forstå hvad der reelt sker i Irak på en ny og anderledes måde, dvs. en *aktiv* og vedvarende involvering. At nogle grupper reagerer så kraftigt ved at kidnappe civile kan kun skyldes at noget rent faktisk sker. Men hvad er det der sker, som får nogle til at reagere således? Hvem er det der reagerer ved at foretage kidnapninger? Når den danske regering fx udsteder en ny rockerlov, som godkendes af jurister og billiges af en skræmt befolkning, skal denne så droppes fordi rocker Jønke finder den en smule intimiderende?

I stedet for at trække sig ud af Irak, burde den nuværende situation få de implicerede nationer til at overveje om de nuværende trusler ikke skal forstås som et uomtvisteligt vilkår indlejret i de forandringer Irak gennemgår.

Kidnapningerne er ikke blot et udtryk for at tilstedeværelsen af udlændinge er uønsket, men disse handlinger signalerer endvidere nogle gruppers frygt for at et andet og bedre Irak skal opstå. De nye trusler bør derfor åbne op for en ny imødekommelse mellem de stridende

parter, således at en ny forståelse kan indtræffe. Kidnapningerne må med andre ord ikke kun medføre frygt. Men skal lige så høj grad åbne op for en forståelse af at nye tiltag er nødvendige. Dette betyder ikke at nationerne nødvendigvis skal sende flere soldater til Irak, men at nye forhandlinger skal foretages, forhandlinger der kræver en samlet, modig og prisværdig tilstedeværelse af civile hjælpeorganisationer mv. Trækker nationer deres borgere ud af Irak pga. frygt, så reagerer de uklogt.

Man kan drage en parallel til sportens verden, hvor et hold der er presset hårdt af sine modstandere jo aldrig vil opnå gode resultater hvis de skiftede defensivt ind. Skal Irak en dag blive en nation hvor forskellige grupperinger kan sameksistere, så må koalitionen fastholde sin offensive politik, men samtidig må den også blive væsentligt mere lydør overfor de nye problemers udspring. Det vil sige at den frygt som oprørsgrupper spreder ikke fjernes ved blot at slå dem hårdt i hovedet, men ved at skabe bedre muligheder for Irak end dem oprørsgrupperne kan stille i udsigt. At nye problemer bliver til, indikerer at landet er i bevægelse og derved at noget finder sted – måske noget bedre. Måske er det netop denne bedre udsigt der gør at marginale oprørsgrupper i Irak begynder at frygte for deres egen fremtidige eksistens. Det er reelt kidnapperne der er truet på deres fremtidige og ekskluderende eksistens, fordi de ikke formår at inkludere tilblivelsen af et andet Irak. Derfor burde det også snarere være dem der forlod Irak og ikke dem der forsøger at skabe et bedre og mere rummeligt Irak. Her tænker jeg ikke alene på koalitionsstyrkerne, men også på den del af den irakiske befolkning der ønsker dennes tilstedeværelse.

Frygten for kidnapning fjernes hverken ved flugt eller gennem fortsat krig, men ene og alene ved at skabe en fælles tiltro til en bedre fremtid, der netop nu er i færd med at blive skabt. Forslaget lyder for nogen nok en anelse utopisk, men i stedet for at trække sine borgere hjem, skulle de involverede nationer sende flere af sted, og derved acceptere at deres engagement i Irak altid vil være et arbejde uden ét specifikt mål, men derimod et vedvarende arbejde undervejs til at noget bedre kan blive til. Hvad Irak skal ende med vides ikke, men ingen finder det vel særligt frugtbart at trusler, kidnapninger og drab er elementer som skal styre og kontrollere et lands udvikling?

3. SHOULD I STAY OR SHOULD I GO

Ikke en dag passerer uden død og ødelæggelse. Det sidste år har der været en udtalt analysering og fordømmelse af den amerikanske færden i Irak, hvilket har gjort kritikerne impotente. For hvad er det frugtbare alternativ til problemet i Irak? Hvad er løsningen på alverdens død og ødelæggelse? Fraværet af løsningsforslag til amerikanernes forhastede udflugt i Irak lader sig bedst indfange gennem det gamle Clash nummer *Should I Stay or Should I Go*. Omkvædet lyder: Should I stay or should I go now?/ Should I stay or should I go now? / If I go there will be trouble/ An' if I stay it will be double/ So come on and let me know... Det er skræmmende så rammende sangen udtrykker den amerikanske situations håbløshed samt så larmende en tavshed spørgsmålet ligeledes medfører.

Få tilbyder konstruktive svar. Kritikken er ofte rimelig og meget lige til, da præsident Bush på mange punkter gør sig selv til en forhadet skydeskive. Men det ændrer ikke ved det faktum at *debatten* (ordet alene giver associationer til krig) herhjemme oftest har været og er bagudrettet. Den er kronisk negativ. Debatten fortæller enten hvad der er dårligt eller hvad der er forkert. Aldrig hvad der kunne blive godt og rigtigt. Det virker som om at der bruges mere energi på at kritisere det slette end på at fremme det bedre. Sidstnævnte kræver *mod*. Det er lige præcis mod vi mangler såfremt verden skal blive bare en lille smule bedre. Mod til at konfrontere regimer og nationer der billiger umenneskelige opførsel. Mod til at give amerikanerne et kvalificeret mod- eller medspil. Mod til at konfrontere vores egen angst og ikke søge passive udveje. Mod til at finde produktive veje ind i livet samt finde de muligheder, der altid er til stede for at et bedre Irak kan opstå.

Ret beset drejer det sig om hvorvidt vi er villige til at forpligte os på det liv vi lever. Kan vi stiltiende nyde vores frihed når nationer andre steder i verden lider? Hvis vi ikke engagerer os globalt, hvordan kan vi så se hinanden i øjnene lokalt?

Mon nogen kan foregribe verdens ragnarok ved at virkeliggøre en etik som nok er tolerant, men som aldrig bliver ligegyldig? Der findes ikke nogen perfekt løsning. Tilsyneladende kun en der er bedre. Det er tilblivelsen af den bedre løsning vi skal fokusere på. Vi er kun undervejs til at blive bedre - såfremt vi vil! Amerikanerne vil, endskønt de endnu ikke fyldestgørende har lært hvordan. Europæere vil ikke, endskønt vi hævder at vide hvordan. Kun gennem livets eksperimenteren kan vi sammen gøre verden bedre.

Vi skal tilstræbe en åben politik der formår at inkludere forskelligheder. Vi skal ikke skelne mellem dem og os, men skabe en gæstfri verden hvor alle verdenshjørner kan formå at skabe en følelse af hjemve. Hvem vil til Irak? Ingen! Dette ændres kun ved at virkeliggøre en fremtid hvor Irak bliver et mulighedernes slaraffenland med en anden fred end kirkegårdens.

Som svar til Clash sangens spørgen må svaret derfor blive: bliv. Vi må forsøge på at forstå den anden som en anden uden at reducere vedkommende til noget specifikt. Problemet er: enten så ser vi ikke Irakerne eller også ser vi dem men vælger at løbe væk. Tiden er ikke til flugt, men derimod til at forsøge og forstå Irakernes ønsker og behov.

4. *IRAKS MULIGE TILSTAND*³

Lige siden USA, England og et par andre lande, herunder Danmark, besluttede sig for at fjerne Saddam Hussein har kritikken haglet ned over koalitionen. Jeg vil hævde at denne kritik ene og alene er udtryk for en følelse af afmagt overfor problematikken. Kritikkerne vil selvfølgelig ikke vedkende sig denne afmagt, der udspringer af ikke at kunne producere konstruktive alternativer, hvorfor en anden får skylden. I dette tilfælde USA. Kritikkerne synes altid at finde det de søger til at begrunde deres kritik. Fx skrev chefredaktør Tøger Seidenfaden i sin klumme (søndag den 8. august), at koalitionen tilstedeværelse i Irak sandsynligvis er medvirkende til at landet bliver stadig mere radikalt og polariseret. Med andre ord: Irak bliver værre og værre for hver dag der går.

Det er selvfølgelig indlysende at tilstedeværelsen forårsager nogle nye og andre problemer i Irak, som ikke eksisterede før koalitionen intervention. Men problemet med en sådan spådom er at den udspringer af et foregribende spørgsmål, nemlig: ”Hvordan vil det ende i Irak?” Ved at besvare dette spørgsmål, må Seidenfaden vælge at favorisere visse hændelser frem for andre for derved at legitimere den fremtidige betydning han tillægger begivenhederne. Man kan selvfølgelig altid spørge om lukningen af shia-præsten Muqtadas avis vil få større konsekvenser for Irak end fjernelsen af Saddam Hussein? Man kan som bekendt gisne om meget man ikke ved.

³ Uddrag heraf er tidligere bragt i Politiken den 11. august, 2004.

Det arbejde der foregår i Irak nu er medvirkende til at landet eventuelt kunne bevæge sig i en anden retning end der hvor de er i dag. Landet er netop nu i en svær fase, hvor det letteste ville være at trække sig ud og ignorere den irakiske befolkning. Men dette finder ingen vel ansvarligt? Seidenfaden baserer sin skeptiske spådom omkring et fremtidigt Irak på en fejlagtig årsag-virkning relation. Alt kan vise sig at blive årsag til hvad som helst. Derfor kan udviklingen i Irak lige så vel indikere at landet er på vej imod en større orden end en radikaliserings.

Hvis sandsynligheden er forudsætningen for kausalitet, så er sikkerheden - i Seidenfadens gisninger der ligeledes er affødt af denne kausalitet - begrænset. Selve årsagen er jo selv blot en afgren af sandsynligheden. Dette betyder at hans og andre kritikers argumenter forudsætter sig selv. Årsagen er kun sandsynlig, idet visse virkninger fortolkes som virkninger heraf. Derved foretages en blødere version af hvad man i fagsprog ville kalde en naturalistisk fejlslutning, idet han ud fra beskrivelser af hvordan Irak *er*, konkluderer at sådan *vil* fremtiden sandsynligvis blive. Hermed negligerer Seidenfaden tilsyneladende også muligheden for at Irak skulle lære undervejs i processen og derved blive i stand til at gå fremtiden i møde mere kvalificeret? En anden måde at skitsere problematikken på i Irak ville være at spørge ind til virkninger alene: Hvad sker der? Hvad fungerer i Irak? Derigennem kunne man prøve at lokalisere potentialet for en konstruktiv og mere positiv fremtid end den der har været. Hvem ved, måske bliver den irakiske befolkning selv træt af al destruktions og begynder at udvise modstand indefra, modstand mod dem der kun tør vise modstand mod dem udefra.

Irak befinder sig i en næsten mulig tilstand, der kan bevæge sig både i Seidenfadens retning, men som også kan bevæge sig i en anden og mere positiv retning. At nære tiltro til en bedre fremtid er en måde at investere i livet på. Modsat er kritik uden brugbare alternativer, en måde at fralægge sig ansvaret på for den fremtid, man forhåbentligt selv en dag bliver en del af.

Hvis kritikerne havde brugt lige så meget tid på at lede efter alternativer, som de har brugt på at lede efter fejl og mangler hos primært USA, så ville problemet angiveligt være væsentligt mindre i dag. Dette kan endvidere læses som en kompliment til de mange kritikere, der med deres evner burde forsøge at skabe noget i stedet for blot at producere destruktive reaktioner på hvad der er sket.

5. *LAD OS STRIKKE ET KLUDETÆPPE*

Michael Moores film "Fahrenheit 9/11" er dybt kompromitterende for den amerikanske præsident George Bush. Filmen er en blanding af undersøgende journalistik og konspirationsteori. Rygter har hele tiden lydt at Bush ikke er begavet, at han er styret af økonomiske interesser og at han hellere end gerne anvender militær magt. Alle disse rygter synes til fulde at blive bekræftet i filmen. "I am a war minister. I think in war" udtaler Bush smilende i filmen.

Filmen er selvfølgelig stærkt polemisk og anvender bl.a. en masse krydsklipning der understøtter Moores ærinde, nemlig at vælte Bush. Udover en masse sjove og til dels platte klip samt nogle direkte usaglige eller irrelevante klip, så synes den amerikanske udenrigspolitik at fremstå som en politik der ene og alene er styret af økonomiske interesser, da denne er intimt forbundet med magten.

I "Fahrenheit 9/11" griner man let af Bush og lader sig forarge over amerikansk politik, men man rammes dog ligeledes af noget meget værre. Man rammes af et væsentligt mere nærværende ubehag. For tilsyneladende kan vi alle blive enige om at interventionens begrundelser aldrig har været legitime og at Saudi-Arabien synes at have spillet en vægtigere rolle i hele 9/11 udløsningen, end hvad eftertidens handlinger indikerer. Men bag filmens platte humor og tåbelige argumenter gemmer en sårbar alvor sig. Filmen er en potentiel joke, idet den let kan forvrænges, men dette kan den kun fordi den fremsætter noget meget vigtigt: verden regeres af en klovn!

Det nødvendige europæiske modsvar til den amerikanske hegemoni har desværre vist sig at være en blanding af passiv aktivitet, som fx i tilfældet Tyskland og Frankrig, hvor man kun obstruerer og hæmmer en eventuel konflikt ved ikke at deltage. Modsat udspiller en aktiv passivitet sig, som i tilfældet England og Danmark, der kun minimerer og reducerer konfliktens omfang ved at deltage. Begge metoder brillerer ved deres fravær af andre potentielle løsningsmuligheder. Problemet er selvfølgelig svært at håndtere. Ser vi bort fra alle de retrospektive fiksfakserier, så er det især bekymrende at USA ikke i større omfang er blevet

udfordret på deres enegang. Såfremt de ville fjerne Saddam Hussein af humane årsager (hvilket ikke var deres begrundelse), så burde amerikanerne vel også som konsekvens foretage en slags "world-tour" på jagt efter alle ubehagelige diktatorer? Dette kan USA tilsyneladende ikke, da det ikke er den høje etik der styrer landet, men snarere de grønne dollars. Tilsvarende skulle USA ikke fjerne Saddam Hussein, så skulle man på anden vis sikre sig at verden *udenfor* ikke ligner og er et ragnarok. Det er umenneskeligt blot at observere elendighed uden at gøre noget. Det andet menneske eller næsten er ikke kun vores nabo, men også det enkelte menneske i Mellemøsten, i Afrika eller andre steder i verden. Skal den europæiske magelighed ændres, betyder dette at Europa nødvendigvis må træde i karakter og definere sin egen rolle. Hvad er det for en verden Europa gerne vil være med til at skabe? Vel ikke en hvor USA sætter dagsordenen, men vel heller ikke en verden hvor man vender det blinde øje til verdens gru og rædsler?

Det ser ud til at europæere er gode til at bære nag og gerne minder andre om deres fejl og mangler. Har vi engang gjort opmærksom på de amerikanske mangler, så må vi nødvendigvis også give dem den frihed og selvstændighed de har krav på således at de kan lære af deres gerninger.

Uanset hvilken verden vi ønsker at leve i, så forpligter den på handling. Og det er vel det Europa mangler: handling! De mangler at handle som en samvirkende kraft, de mangler at handle således at man rent faktisk tror at Europa nærer en tiltro til fremtiden.

Med Moore i baghånden er det selvfølgelig oplagt at gisne og derfor spørge: Gad vide om europæerne er underlagt de samme motiver som amerikanerne? Det vil sige at den europæiske apati skyldes at magtens sprog er økonomiens, endskønt intet liv kan evalueres i en simpel plus-minus dikotomi.

Næste gang USA spørger om vi i Europa er med dem eller imod dem, kunne vi passende svare: hverken eller. Vi er noget tredje lige midt i mellem. Europa kunne måske blive det "og" der forbinder forskellige kræfter, det "og" der formår at integrere forskellige måder at tænke, tro og leve på, således at Europa kunne forestå tilblivelse af en verden, der ville ligne et kludetæppe bestående af forskellige ideologier, racer og trosretninger mv. I stedet for at

anskue verden som bestående af adskilte racer, religioner og ideologier, skulle vi snarere forstå verden som bestående af forskellige *strata*, der er foldet ind i hinanden som et kludetæppe. Dette ville blandt andet betyde at man ville orientere sig ud fra mulige forbindelseslinier mellem de forskellige religioner mv. og ikke kun fokusere på distinktioner. Affirmation er ikke begrænset til og styret af snævre kategorier, men finder sted indenfor og mellem alle former for såkaldte distinktioner.

Afrunding

Det ligger mig naturligvis fjernt at påstå at der skulle findes én løsning på krisen i Irak. Var der kun én løsning, så skulle man mene at denne måtte være selvindlysende, hvorved der ikke ville være nogen grund til at nærme sig den af alverdens omveje. Men i forskningens verden ved man sjældent på forhånd hvad det er man vil anbefale, men til gengæld siger man altid det man siger så præcist og klart som muligt. Tingene siges som de er. Eller sagt anderledes: man mener det man siger. Det som derfor er blevet sagt er noget som var til stede i krisen og noget som det var nødvendigt at italesætte. En sådan affirmativ approach er en forudsætning for at noget kan virke produktivt.

Som jeg nævnte i indledningen så finder en aktualisering sted ved hjælp af forskelle og hvad disse kan skabe. Derfor kan vi også hævde at mange kritikere er bange for at USA homogeniserer verden i en destruerende retning, hvorfor kritikerne blot kritiserer denne retning. Men derved glemmer kritikerne også at verden ikke kun homogeniseres, men at den ligeledes bliver mere heterogen. Der skabes nye forskelle og gamle forskelle genopstår. Kritikerne bryder sig ikke om den ensrettede vej som amerikanerne suser hen ad, hvorfor de forsøger at ramme dem frontalt. Dette er selvsagt ren destruktion når man i stedet for kunne forsøge på at konstruere andre alfarveje.

Verden er blevet differentieret på andre og mere forskellige måder end hvad gamle begreber synes at favne. Dette betyder også at et problem altid er tosidigt: (1) man skal være opmærksom på de kontrollerende og destruktive elementer, som problemet generer (hvilket er den side som mange kritikere tror, er den eneste, idet de kun påpeger den amerikanske kontrol og styring); samtidig (2) skal vi også være opmærksomme på de mulige udveje, hvorigennem en anden frigørelse kan skabes. At frigøre betyder at gøre noget lettere. Deleuze skriver: "To affirm is not to take responsibility for, to take on the burden of what is, but to release, to set

free what lives. To affirm is to unburden: not to load life with the weight of higher values, but to create new values which are those of life, which make life light and active.”⁴ Affirmation må ikke forveksles med en blind og naiv accept af det som er. Snarere er det en aktiv skabelse af det som kan blive til.

Et synspunkt, som jeg har forsøgt at fastholde i de foregående fem eksempler, er at interventionens legitimitet (eller manglende legitimitet) er uinteressant i sammenligning med hvad situationen gør, i sammenligning med hvor situationen kan bringe Irak hen. Irak rummer en virtuel kraft, hvilket fx kunne være de mange rystende tragedier, de små glimt af kærlighed og glæde, den spæde opbygning af hvad der kan minde om et demokrati, de forskellige oprør og fodboldlandsholdets sejr. Alle er kræfter som selv ikke den mest dybdegående analyse af motivet bag interventionen berører.

Det virtuelle er grundlæggende. Det er en vigtigere, vanskeligere og smukkere gestus at åbne op for de virtuelle muligheder i Irak end at kritisere det der er. En kritik er altid impotent, hvorimod en lokalisering af de virtuelle muligheder er frugtbar og frigørende. Kritikken er en passificering af historiens rigdom; modsat er det virtuelle altid en invitation til fremtiden.

⁴ G. Deleuze (2002): *Nietzsche and Philosophy*, p. 185. Continuum.